

BROSZURA INFORMACYJNA

ŚWIADOMI OBYWATELE GMINY CZERWONAK

Poradnik aktywnego seniora

Broszura przygotowana w ramach projektu
„Świadomi obywatele gminy Czerwonak” o numerze K2m/0899

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

for: pevets.com

Projekt realizowany z dotacji programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy, finansowanego z Funduszy EOG

Drogie Seniorki, Drodzy Seniorzy,

oddajemy do Waszych rąk opracowanie, które służyć ma pomocą w codziennej działalności obywatelskiej i społecznej. Zawiera ono skrócone kompendium wiedzy o najważniejszych przejawach aktywności w sferze publicznej prowadzonej z poziomu grup mieszkańców lub organizacji pozarządowych.

Przybliżamy ideę **konsultacji społecznych**, które - choć stosowane coraz powszechniej - nie zawsze prowadzone są zgodnie obowiązującymi standardami.

Opisujemy założenia **budżetu obywatelskiego**, jako formy współdecydowania mieszkańców o swoim otoczeniu, wskazując przy okazji najciekawsze praktyki angażujące obywateli na poszczególnych etapach tego procesu partycypacyjnego.

Oprócz tego, zwracamy też uwagę na inne, trochę zapomniane formy uczestnictwa, jakimi są tworzone przy samorządach społeczne rady działające na zasadach **ciał przedstawicielskich**. Mogą one reprezentować interesy młodzieży, seniorów, przedsiębiorców, niepełnosprawnych, kobiet itp. Przypominamy też o funkcjonującej w polskim prawie **inicjatywie lokalnej**, które to narzędzie jest wykorzystywane w samorządach stosunkowo rzadko.

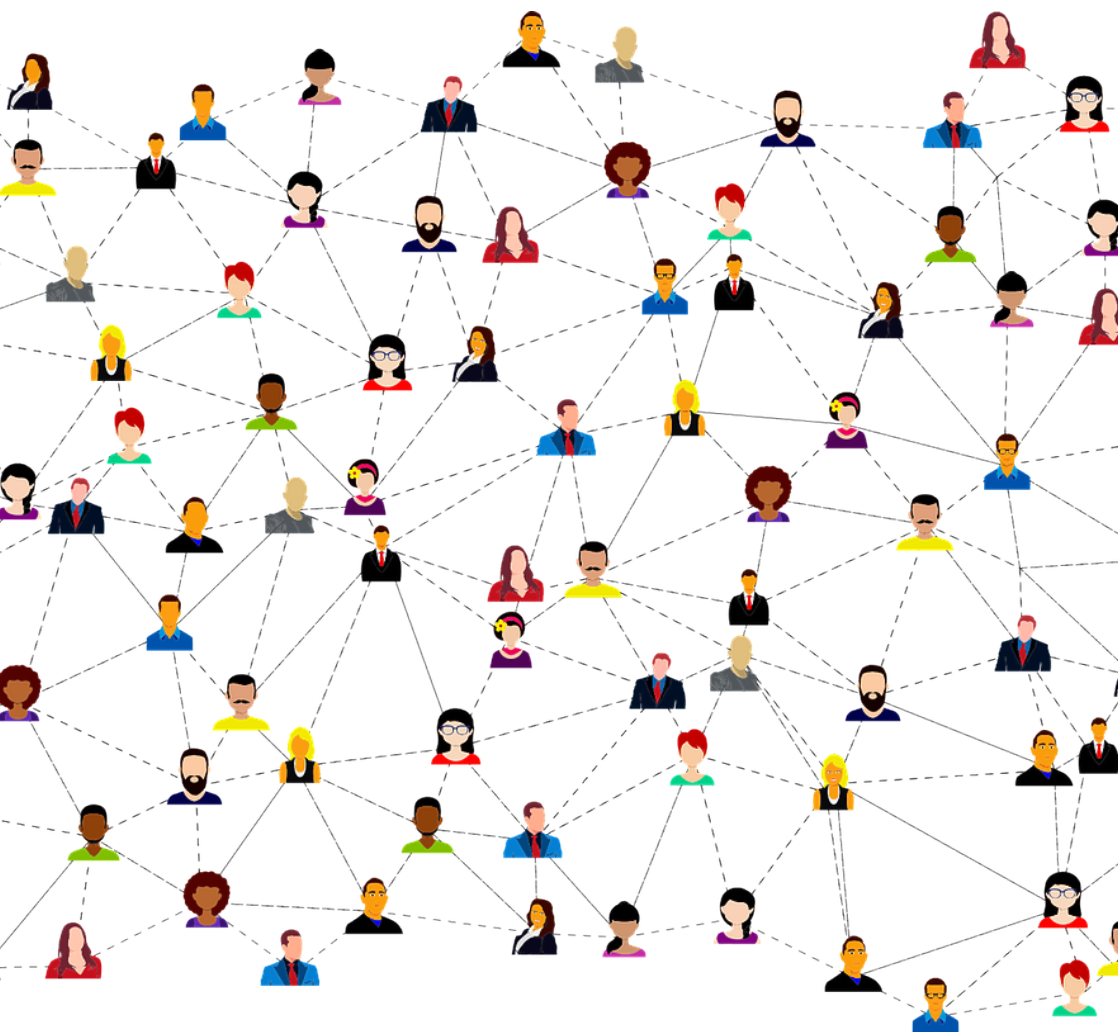
Budowanie społeczeństwa obywatelskiego i zachęcanie do aktywności nie jest zadaniem łatwym, ale jest zadaniem przyjemnym. Rozwijają nasze kompetencje, poszerza horyzonty i daje dużo satysfakcji, gdy widzimy, że udało się coś zmienić na lepsze.

Mamy nadzieję, że nasz przewodnik pozwoli odkryć społecznikowskie pasje u początkujących, a dla doświadczonych liderów będzie inspiracją do dalszych, wartościowych działań na rzecz swoich „małych ojczyzn”.

Z pozdrowieniami,

Wojciech Skrzekut

Prezes Stowarzyszenia Lepsza Gmina Czerwonak

Konsultacje społeczne

zajmują środkowy szczebel tak zwanej drabiny partycypacji.

INFORMOWANIE

to proces jednostronnego komunikowania planów i rozwiązań. Przykładem informowania jest zwyczajowe zamieszczanie materiałów w mediach lokalnych, organizowanie konferencji prasowych czy przekazywanie decyzji, które już zostały podjęte.

1
INFORMOWANIE

2
KONSULTOWANIE

3
WSPÓLDECYDOWANIE

KONSULTOWANIE

opiera się na komunikacji dwustronnej, zbieraniu opinii do danych rozwiązań, pomysłów lub potrzeb lokalnej społeczności.

WSPÓLDECYDOWANIE

jest czymś więcej niż tylko zbieraniem opinii, oznacza ono wspólne wypracowywanie rozwiązań pomiędzy władzą lokalną, organizacjami pozarządowymi lub mieszkańcami.

Konsultacje społeczne

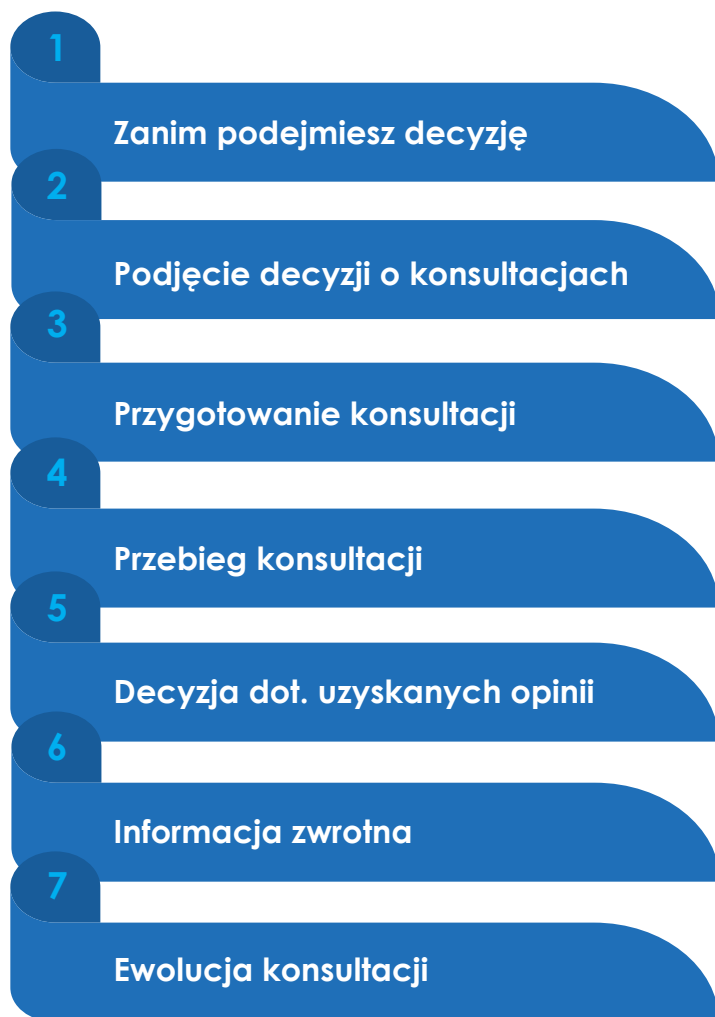
mogą dotyczyć w zasadzie wszystkiego. Najczęściej z mieszkańcami konsultuje się kwestie dotyczące planów zagospodarowania przestrzennego i nowych inwestycji. Może chodzić o modernizację ulicy czy zagospodarowanie skweru, albo dyskusję o ofercie domów kultury lub planach dotyczących kierunków przyszłego rozwoju miasta. Można rozmawiać o dokumentach strategicznych miasta. Konsultacje społeczne to głos doradcy, na podstawie którego to urząd podejmuje ostateczną decyzję.

Konsultacje społeczne

to nie tylko możliwość wypowiedzenia się na piśmie albo rozmowy z ekspertem. Przybierają one także formę spotkań dyskusyjnych lub warsztatów, w trakcie których można nie tylko wyrazić swoją opinię, ale także poznać potrzeby innych, zadawać pytania urzędnikom i ekspertom. **Podczas konsultacji ważna jest wymiana zdań i możliwość usłyszenia propozycji innych osób.** Konsultacje różnią się od badań społecznych tym, że w trakcie ich trwania uczestnicy, słuchając innych i rozumiejąc ich potrzeby, czasem zmieniają swoje opinie. Po przeprowadzeniu konsultacji organizatorzy przygotowują i publikują ich podsumowanie. Z niego dowiesz się o przebiegu spotkań, zgłoszonych uwagach i pomysłach, a także wynikach spotkań i ustaleniach!

7 kroków konsultacji społecznych

W konsultacjach społecznych warto wziąć udział, szczególnie jeśli temat dotyczy Twojej sprawy. Na przykład, kiedy prowadzone są konsultacje dotyczące parku znajdującego się nieopodal Twojego domu, ofert domu kultury w Twojej dzielnicy. Konsultacje to szansa na to, że dyskutowany projekt będzie uwzględniał Twoje potrzeby i że dzięki temu, z Twojego punktu widzenia, będzie on lepszy.

KANON, czyli 7 zasad konsultacji społecznych

Zasady konsultacji społecznych zostały sformułowane jako punkt wyjścia dla „Kanonu Lokalnych Konsultacji Społecznych”, dokumentu stworzonego w 2012 r. pod patronatem Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji.

DOBRA WIARA

Konsultacje prowadzone są w duchu dialogu obywatelskiego. Strony słuchają się nawzajem, wykazując wolę zrozumienia odmiennych racji.

POWSZECHNOŚĆ

Każdy zainteresowany tematem powinien móc dowiedzieć się o konsultacjach i wyrazić w nich swój pogląd.

PRZEJRZYSTOŚĆ

Informacje o celu, regułach, przebiegu i wyniku konsultacji muszą być powszechnie dostępne. Jasne musi być, kto reprezentuje jaki pogląd.

RESPANSYWNOŚĆ

Każdemu, kto zgłosi opinię, należy się merytoryczna odpowiedź w rozsądnym terminie, co nie wyklucza odpowiedzi zbiorczych.

KOORDYNACJA

Konsultacje powinny mieć gospodarza odpowiedzialnego za konsultacje - tak politycznie, jak organizacyjnie. Powinny one być odpowiednio umocowane w strukturze administracji.

PRZEWIDYWALNOŚĆ

Konsultacje powinny być prowadzone od początku procesu legislacyjnego, w zaplanowany sposób i w oparciu o czytelne reguły.

POSZANOWANIE INTERESU OGÓLNEGO

Choć poszczególni uczestnicy konsultacji mają prawo przedstawiać swój partykularny interes, to ostateczne decyzje podejmowane w wyniku przeprowadzonych konsultacji powinny reprezentować interes publiczny i dobro ogólne.

Budżet Obywatelski

Budżet Obywatelski to jeden z ważniejszych projektów budujących kapitał społeczny oraz społeczeństwo obywatelskie. Integruje różnego rodzaju wspólnoty wokół wspólnych celów.

- budżet obywatelski to bardzo atrakcyjna i angażująca społecznie forma komunikacji z mieszkańcami
- podnosi zaufanie do władz lokalnych, budując ich pozytywny wizerunek
- edukuje w zakresie rozporządzania pieniędzmi publicznymi
- wzmacnia akceptację społeczności lokalnej dla podejmowanych decyzji
- projekt jest popularny: już prawie 200 gmin w Polsce, różnej wielkości, posiada budżety obywatelskie

1.

Pierwszym etapem jest zgłaszanie projektów/pomysłów do zrealizowania na terenie gminy. Na tym etapie odbywają się często spotkania z mieszkańcami informujące o zasadach lub szersze dyskusje na temat potrzeb lokalnej społeczności.

2.

Drugim etapem jest weryfikacja tych projektów przez urzędników lub urzędników i mieszkańców. Weryfikacja zwykle odbywa się jedynie pod kątem formalnym.

3.

Trzecim etapem jest głosowanie, w którym mogą brać udział wszyscy mieszkańcy gminy (czasem od 16 roku życia, czasem od 13, a czasem od urodzenia - wszystko zależy od tego jakie gmina przyjmie zasady).

Gminy przeznaczają pieniądze na budżet obywatelski w zależności od swoich możliwości finansowych. Czasem jest to 250 tysięcy, czasem 500 tysięcy, 1 milion, a w przypadku dużych miast 20 milionów i więcej (np. w Warszawie ponad 60 mln zł).

Budżet partycypacyjny (BP) funkcjonuje w Polsce od 2011 r. Prekursorem tego rozwiązania był Sopot, a w 2012 r. w jego ślady poszły Bydgoszcz, Poznań i Karpacz. Według analizy przeprowadzonej przez Biuro Związku Miast Polskich w styczniu i lutym 2014 r. można przyjąć, że stosuje go ponad 140 miast i gmin.

W 2015 roku BP wprowadziły wszystkie stolice województw i zarazem tylko 5 na ponad 1500 gmin wiejskich (0,3%). Największy, bo 100% wzrost (w stosunku do roku 2014), odnotowały gminy miejskie (bez miast na prawach powiatu). W 2015 roku mechanizm ten uruchomiło również niemal 86% miast na prawach powiatu.

Zasady Budżetu Obywatelskiego:

1. Wybór projektów w ramach budżetu obywatelskiego jest wiążący, to znaczy wybrane przez mieszkańców projekty zostają wprowadzone do budżetu na dany rok.
2. Przejrzystość i jawność procedury – proces wprowadzania i realizacji budżetu obywatelskiego są znane mieszkańcom i nie podlegają zmianie w trakcie realizacji.
3. Procedura budżetu obywatelskiego jest jasna i przyjazna mieszkańcom – otrzymują oni pełną informację i wsparcie na wszystkich etapach wprowadzania tego budżetu.
4. Zgłaszane projekty podlegają dyskusji pomiędzy mieszkańcami nad potrzebami i priorytetami całej społeczności.
5. Aktywni mieszkańcy otrzymują wsparcie przy przygotowaniu projektów ze strony urzędników.
6. Budżet obywatelski jest procesem długofalowym i regularnie stosowanym przez lata.

Ciekawe praktyki w budżetach obywatelskich

Spotkania mapujące w BO

wspólna, wstępna dyskusja o tym, jakie problemy należy w dzielnicy rozwiązać

Animador dzielnicy

opiekun dzielnicy, który różnymi metodami aktywizuje mieszkańców, inspiruje, wysłuchuje ich potrzeb i problemów oraz włącza ludzi w działania

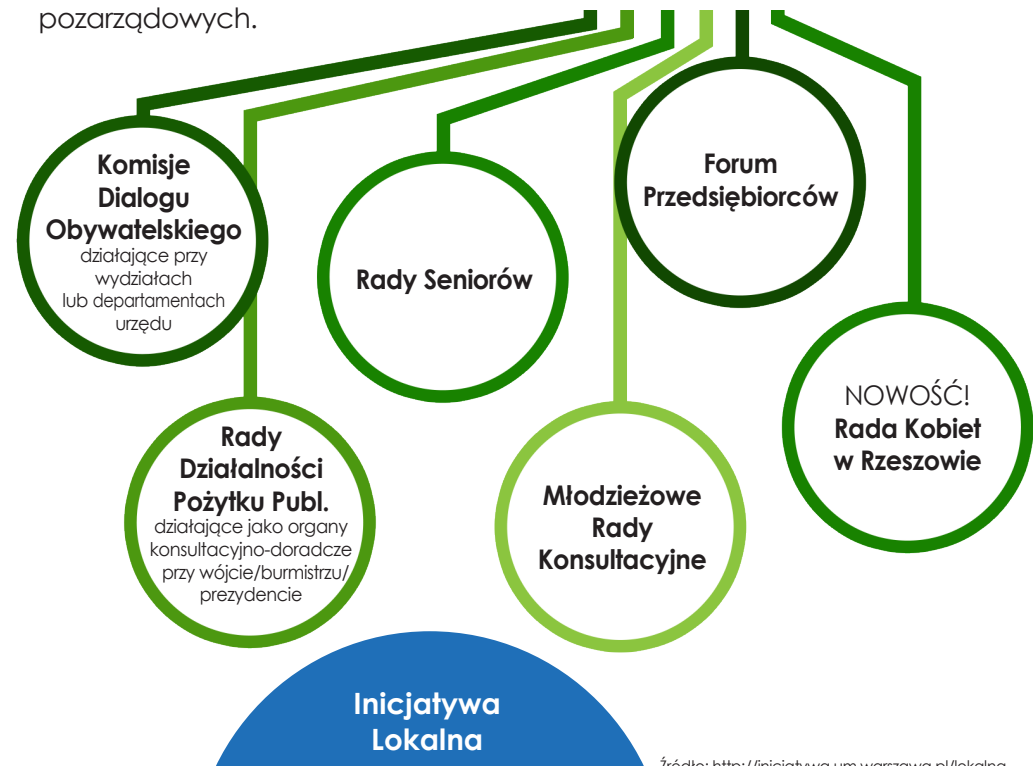
Lekcje na temat konsultacji i BO w szkołach

Mobilne punkty do głosowania

Przygotowanie mapy wniosków

Ciała Przedstawicielskie

W różnych samorządach funkcjonują tzw. **ciała przedstawicielskie**, w których uczestniczą zwykle przedstawiciele lokalnych organizacji pozarządowych.

Źródło: <http://inicjatywa.um.warszawa.pl/lokalna>

Jeżeli wraz z innymi mieszkańcami macie pomysł na konkretne, ważne dla Was i Waszej społeczności przedsięwzięcie, to w ramach **inicjatywy lokalnej** możecie złożyć wniosek do urzędu, aby wspólnie ten pomysł zrealizować. Realizacja polega na współpracy obu stron – mieszkańców i Urzędu.

- Wkład mieszkańców (jako wnioskodawców) może polegać na pracy społecznej, na świadczeniach pieniężnych lub rzeczowych.
- Urząd nie przekazuje mieszkańcom dotacji na inicjatywę lokalną.
- Urząd wspiera realizację zadania w sposób organizacyjny lub rzeczowy, w tym również poprzez np. zakup usług i/lub materiałów niezbędnych do realizacji inicjatywy lokalnej.
- Mieszkańcy mogą otrzymać od Urzędu na czas trwania umowy rzeczy konieczne do wykonania inicjatywy lokalnej.
- Mieszkańcy nie mogą czerpać zysku z realizacji inicjatywy.

An aerial photograph of a dense forest with a central pond. The trees are in various shades of green, and the water is a deep blue. A sandy or rocky shore is visible on the right side of the pond.

Iceland
Liechtenstein
Norway **Active**
citizens fund

Projekt realizowany z dotacji programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy, finansowanego z Funduszy EOG

fot. M. Deckert